

Szakály Sándor:

A LUDOVIKA AKADÉMIA

Magyar Örökség-díjat kapott a Ludovika Akadémia. Az 1995-ben alapított Magyar Örökség-díjat azon magyar intézményeknek, csoportoknak, személyeknek ítéli oda az alapítvány kuratóriuma, amelyek/akik tevékenységükkel hozzájárultak a magyar kultúra, gazdaság, sport, tudomány, azaz a magyar társadalom erkölcsi, szellemi felemeléséhez. A Ludovika Akadémiának ítelt Magyar Örökség-díjat dr. Klinghammer Istvántól, a Magyar Örökség-díj bizottság elnökétől Huszár János altábornagy, a Honvéd Vezérkar főnökének helyettese és dr. Patyi András, a Nemzeti Közszerológiai Egyetem rektora vette át. Az MTA Dísztermében tartott díjátadón dr. Szakály Sándor történész, a VERITAS Történetkutató Intézet főigazgatója, a Honvéd Hagyományörző Egyesület elnöke mondott laudációt. Beszédét az alábbiakban közreadjuk.

Sokaknak csak egy női név, nekünk, magyaroknak annál sokkal több! Egy valamikori intézmény, a magyar honvédtisztképzés bölcsője, majd fellegvára. A XVIII. század végén, a magyar országgyűlésen már megfogalmazódott a magyar katonatisztképzés igénye, azonban hosszú évtizedeknek kellett eltelnie ahhoz, hogy az álom valóra válhasson.

Az 1808-ban elfogadott törvények között a VII. törvénycikk rendelkezett a Ludovika (latinosan: Ludoviceum) Akadémia megalakításáról, amely intézmény „...kizárólag a magyar ifjaknak a katonai tudományokban leendő kiképzésére szolgáland”.

A törvény szentesítésétől a képzés tényleges megindulásáig még hosszú évtizedek teltek el – mintegy hét évtized. Hiába készült el 1836-ra a Pollack Mihály tervezte épület, azt nem lakták be a magyar tisztjelöltek. 1849 januárjában a Hadi Főtanoda alig nyitotta ki kapuját, hogy a magyar honvédtisztképzést szolgálja, máris bezárattott.

Az 1849-ben levert szabadságharc honvédserege utáni vágy, valamint a Habsburg-uralkodóház és a Magyar Királyság közötti kiegyezés – 1867 – teremtette meg az önálló magyar királyi honvédséget és annak tisztképző intézményét, a Ludovika Akadémiát. 1872-ben indult meg a képzés – még tanfolyamrendszerben, hogy azután 1883-ban megkezdődjön a négy évfolyamos hadapródiskolai képzés.

14–16 éves fiatalok, négy középiskolával a hátuk mögött vállalták, hogy a magyar királyi Honvédség tisztjei lesznek, magukra öltik az egyenruhát, és esküt tesznek a magyar királyra, az addigra már sokak szemében „Ferenc József apánknak” tekintett, hosszú ideig elutasított uralkodóra.

Az 1898-as esztendő újabb mérőföldkő lett az intézet életében. Megindul a hároméves akadémiasintű képzés. A Ludovika Akadémia a bécsújhelyi császári és királyi „Mária Terézia” Katonai Akadémia rangjára emeltetett.

Az első világháború befejeztéig sok száz „ludovikást” avattak tisztjelöltté, illetve tiszté a Ludovika épülete melletti Nagyréten. 1919-ben „vörös parancsnokképző” tanfolyamként emlegették az egykori intézményt, amelynek hallgatói – az akadémikus urak – 1919. június 24-én szembefordultak a tanács hatalommal, és sikertelen lázadásuk eredményeként a halállal nézhetek szembe. Egy olasz alezredes – Guido Romanelli – azonban megmentette őket

a börtöntől, a kivégzőosztagoktól. Romanelli a győztesek – az antanthatalmak – haragját említette a Magyarországi Szocialista Szövetséges Tanácsköztársaság vezetőinek, ha a fiataloknak bántódása esne.

Az „ellenforradalmárok” egyike, néhai Kéri Kálmán – a rendszerváltoztatás utáni országgyűlés MDF-frakciójában politizáló nyugállományú vezérezredes – története szerint megmenekülésük után Sinkó Ervin „fejtágítóin” kellett (volna) elsajátítaniuk a kommunista eszmét. Nem sikerült nekik. A kommün bukása után nem sokkal magyar királyi honvédtisztekké avatták őket, ahogy az őket követő évfolyamok hallgatóit is, az akadémikus urakat – ahogy akkoriban őket hivatalosan nevezték – az 1922 után már főiskolai ranggal büszkélkedő intézményből.

S így ment ez egészen 1945-ig, amikor is a Ludovika Akadémiát – amely 1931. október 1-jétől két főcsoportra vált szét, hogy a II. főcsoport 1939-ben Magyar Királyi Bolyai János Honvéd Műszaki Akadémia néven képezze a honvédtiszteket a haza számára – megszüntették. A Ludovikát végzett katonatiszt azt követően szinonimája lett a fasisztának, a tömeggyilkosnak, a háborús bűnösnek.

A Ludovika Akadémia I. főcsoportnak – amely 1939 után megtartotta a Ludovika nevet – olyan kiemelkedő képességű és elismert parancsnokai voltak, mint vitéz Jány Gusztáv, vitéz Szombathelyi Ferenc vagy vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc. S mi volt bennük a közös? Az olthatatlan hazaszeretet, a hon védelmére tett eskükhöz végsőkig való ragaszkodás a Ludovika jelmondatának szellemében: „A Hazáért mindhalálig!” S mi volt még a közös bennük? 1945 után mind a hármukat háborús bűnökkel vádolva ítélték el a népbíróságok, hogy a rendszerváltoztatás után a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, jogállami keretek között, bűncselekmény hiányában mentse fel őket az ellenük felhozott vádak alól.

S hányan éltek az esküjükhöz híven a ludovikások közül, akkor is, amikor számukra csak a kirekesztés, a megvetés, a népbíróság általi elítélések jutottak? Sok százan, sok ezren. Az ő emléküket őrzik a Ludovika Akadémia történetét megőrző kiadványok, az ő nevük olvasható az alma mater épületében a Hősök folyosóján található emléktáblákon. Mindazoké, akik a két világháborúban életüket adták a Hazáért, amely számukra valóban csak nagybetűvel volt leírható.

Ma már kevesen élnek közülük közöttünk. De vannak még néhányan olyanok, akiket 1940 előtt és olyanok is, akiket 1940 és 1945 között avattak fel magyar királyi honvéd hadnagyokká. Ők még ma is emlékeznek a kardpengék csengésére, az eskü szövegére és a háború nehéz, embert próbáló napjaira. Azokra a napokra, amikor a legénység tagjainak náluk idősebbjei is apaként tekintettek rájuk, mert tudták, hogy a fiatal hadnagyok – de a magasabb rendfokozatúak is – így viseltetnek irántuk. Felelősséget éreznek értük, és vigyáznak is rájuk.

S ezek a közösen eltöltött évek voltak azok, amelyekre a legnehezebb időkben is szívesen emlékeztek. A képzés időszakának nehéz éveit, a ludovikás csínyeket, az együtt megélt hétköznapi életek mind erőt adtak. Úgy a Gyűjtőfogházban, mint Recskben, úgy a kistarcsai internálótáborban, mint a hadifogságban vagy a Gulag táboraiban. Mert a ludovikások döntő többsége – a magyar királyi Bolyai János Honvéd Műszaki Akadémiáról, illetve a vitéz nagybányai Horthy Miklós – majd 1943-tól Horthy István – Honvéd Repülőakadémiáról felavatott bajtársaikhoz hasonlóan – a felsoroltak valamelyikével előbb vagy utóbb megismerkedett. Az általuk képviselt és vallott értékek és elvek – hazaszeretet, hűség, bajtársiasság, tisztelet, hit... – a kiépülő új világban és rendben, amelyet egyszerűen csak kommunizmusnak neveztek, nem számítottak. Az új eszméknek más típusú emberekre volt szükségük. A ludovikások viszont nem akartak mások lenni, csak azok, amivé az intézmény őket nevelte: hazaszerető, magyar katonatiszt.

Elveiket, esküjüket megtartva éltek életüket itthon és szerte a világban, ahova a második világháború, illetve az 1956-os forradalom és szabadságharc után kerültek.

Az 1944. augusztus 20-án avatott évfolyamok hallgatói – mind a három akadémiáról egy időben és egy helyen avatták az ifjú hadnagyokat – soha nem feledték az avatás utáni pohárköszöntőt mondó bajtársukat, aki arra a fiatal hadnagyra emelte poharát, aki közülük elsőként esik el a Haza védelmében. Az 1944. augusztus 20-án avatottak első hősi halottja a pohárköszöntőt mondó Pósfay László gyalogsági hadnagy lett.

Mára a Ludovika és a ludovikás név visszanyerte régi fényét. A Nemzeti Közszerződési Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának hallgatói a Ludovika Zászlóaljban tanulnak és szolgálnak felavatásukig. A jelmondat számukra ugyanaz, mint eleiké volt: „A Hazáért mindhalálig!” Halniuk ne kelljen, de mi, akik figyeljük őket és büszkék vagyunk rájuk, tudhatjuk, hogy elődeikhez hasonlóan a jelmondatot komolyan gondolják és értelmezik. Méltó elődök nyomában méltó utódok képeztetnek. Őrizzék meg ők azt a szellemiséget, amelyet csak egy szóval lehet kifejezni: „ludovikás”. Legyen ez így még sokáig!